

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

DZIAŁ	OCENA CELUJĄCA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA DOBRA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOPUSZCZAJĄCA	Ocena niedostateczna
Podstawowe umiejętności obywatelskie	<p>Uczeń opanował wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w konkursach wiedzy o społeczeństwie, - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera, - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzę z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić, z jakich źródeł informacji korzystać w konkretnym momencie, - poszukiwać informacji w alternatywnych źródłach, - wskazać opinie i fakty w wypowiedziach dotyczących życia publicznego, - wysłuchać opinii rozmówcy i streścić jej najważniejsze wątki, - sformułować własną opinię w wybranej sprawie i poprzeć ją argumentami, - efektywnie komunikować się, zadawać trafne i jasne pytania dotyczące omawianego zagadnienia, - wziąć konstruktywny udział w dyskusji i zebraniu (klasowym, szkolnym), - przedstawić zasady wspólnego działania i zastosować je w realizacji projektu uczniowskiego, - omówić zasady współpracy w grupie i określić, od czego zależy dobra 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić, z jakich źródeł informacji korzystać w konkretnym momencie, - poszukiwać informacji w alternatywnych źródłach, - wskazać opinie i fakty w wypowiedziach dotyczących życia publicznego, - wysłuchać opinii rozmówcy i streścić jej najważniejsze wątki, - sformułować własną opinię w wybranej sprawie i poprzeć ją argumentami, - efektywnie komunikować się, zadawać trafne i jasne pytania dotyczące omawianego zagadnienia, - przedstawić zasady wspólnego działania w realizacji projektu uczniowskiego - omówić zasady współpracy w grupie (zilustrować to przykładami), - rozpoznać potrzeby i interesy jednostek i grup, 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić, z jakich źródeł informacji korzystać w konkretnym momencie, - poszukiwać informacji w alternatywnych źródłach, - wskazać opinie i fakty w wypowiedziach dotyczących życia publicznego, - wysłuchać opinii rozmówcy i streścić jej najważniejsze wątki, - omówić zasady współpracy w grupie (zilustrować to przykładami), - wskazać na przykładach z życia, literatury i filmu, jakie mogą być grupy i role grupowe, - wskazać związane z życiem publicznym sytuacje wymagające podjęcia decyzji, określić różne warianty rozwiązania oraz ocenić ich 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić, z jakich źródeł informacji korzystać w konkretnym momencie, - wskazać opinie i fakty w wypowiedziach dotyczących życia publicznego, - omówić zasady współpracy w grupie (zilustrować to przykładami), - wymienić rodzaje grup i ról grupowych - opisać podstawowe sposoby podejmowania decyzji. 	<p>Uczeń nie opanował wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej.</p>

	i formułuje trafne opinie.	<p>atmosfera podczas współpracy (zilustrować to przykładami),</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać potrzeby i interesy jednostek i grup, - wskazać na przykładach z życia, literatury i filmu, jakie mogą być grupy i role grupowe, - przedstawić kilka najważniejszych zasad pozyskiwania sojuszników do realizacji własnych przedsięwzięć, - zdystansować się od grupy lub przeciwstawić się jej w sytuacji, w której nie chce zaakceptować konkretnych zachowań lub decyzji, - wskazać związane z życiem publicznym sytuacje wymagające podjęcia decyzji, określić różne warianty rozwiązania oraz ocenić ich wady i zalety, - opisać i zastosować podstawowe sposoby podejmowania decyzji w sprawach dotyczących grupy (na lekcji lub w realnej sytuacji), - rozpoznać stanowiska stron konfliktu i wskazać możliwe sposoby jego rozwiązania, - zastosować wybrany sposób rozwiązywania konfliktu (na lekcji lub w realnej sytuacji). 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać na przykładach z życia, literatury i filmu, jakie mogą być grupy i role grupowe, - przedstawić kilka najważniejszych zasad pozyskiwania sojuszników do realizacji własnych przedsięwzięć, - wskazać związane z życiem publicznym sytuacje wymagające podjęcia decyzji, określić różne warianty rozwiązania oraz ocenić ich wady i zalety, - opisać i zastosować podstawowe sposoby podejmowania decyzji w sprawach dotyczących grupy (na lekcji lub w realnej sytuacji), - rozpoznać stanowiska stron konfliktu i wskazać możliwe sposoby jego rozwiązania. 	<p>wady i zalety,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać i zastosować podstawowe sposoby podejmowania decyzji w sprawach dotyczących grupy (na lekcji lub w realnej sytuacji). 		
Człowiek	Uczeń opanował wszystkie	Uczeń powinien umieć:	Uczeń powinien umieć:	Uczeń powinien umieć:	Uczeń powinien umieć:	Uczeń nie

<p>w społeczeństwie</p>	<p>wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w konkursach wiedzy o społeczeństwie, - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera, - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzę z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski i formułuje trafne opinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaka rolę odgrywają w ludzkim życiu więzi społeczne, - podać przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot, - wyjaśnić na przykładach, jak tworzą się podziały na swoich i obcych, - podać możliwe sposoby przeciwstawiania się nietolerancji, - rozpoznać role społeczne, w których występuje oraz określić na wybranych przykładach związane z nimi oczekiwania, - scharakteryzować na przykładach rodzinę i grupę rówieśniczą jako małe grupy, - wymienić rodzaje i źródła norm oraz zilustrować je przykładami, - rozpoznać sytuacje łamania norm i przewidzieć skutki takiego postępowania, - wyjaśnić znaczenie wzajemności i zaufania w relacjach międzyludzkich, - wyjaśnić, dlaczego życie społeczne nie mogłoby się toczyć bez poczucia odpowiedzialności i wywiązywania się z obowiązków przez poszczególnych obywateli, - wskazać w życiu szkoły decyzje, które mogą podejmować sami uczniowie, oraz te, które muszą być podejmowane przez dyrektora, radę pedagogiczną oraz poszczególnych nauczycieli, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaka rolę odgrywają w ludzkim życiu więzi społeczne, - podać przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot, - podać możliwe sposoby przeciwstawiania się nietolerancji, - rozpoznać role społeczne, w których występuje oraz określić na wybranych przykładach związane z nimi oczekiwania, - wymienić rodzaje i źródła norm oraz zilustrować je przykładami, - rozpoznać sytuacje łamania norm i przewidzieć skutki takiego postępowania, - wyjaśnić, dlaczego życie społeczne nie mogłoby się toczyć bez poczucia odpowiedzialności i wywiązywania się z obowiązków przez poszczególnych obywateli, - scharakteryzować życie społeczności szkolnej oraz wyjaśnić, na czym polega przestrzeganie praw ucznia, - przedstawić cele i kompetencje Samorządu Uczniowskiego oraz odnieść je do działania samorządu w szkole, - scharakteryzować wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia, - rozpoznać i zaprezentować problemy dotyczące młodych ludzi w ich 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaka rolę odgrywają w ludzkim życiu więzi społeczne, - podać przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot, - rozpoznać role społeczne, w których występuje oraz określić na wybranych przykładach związane z nimi oczekiwania, - wymienić rodzaje i źródła norm oraz zilustrować je przykładami, - rozpoznać sytuacje łamania norm i przewidzieć skutki takiego postępowania, - wyjaśnić, dlaczego życie społeczne nie mogłoby się toczyć bez poczucia odpowiedzialności i wywiązywania się z obowiązków przez poszczególnych obywateli, - scharakteryzować życie społeczności szkolnej oraz wyjaśnić, na czym polega przestrzeganie praw ucznia, - przedstawić cele i kompetencje Samorządu Uczniowskiego oraz odnieść je do działania samorządu w szkole, - scharakteryzować wybrane 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot, - wymienić rodzaje i źródła norm oraz zilustrować je przykładami, - wyjaśnić, dlaczego życie społeczne nie mogłoby się toczyć bez poczucia odpowiedzialności i wywiązywania się z obowiązków przez poszczególnych obywateli, - wyjaśnić, na czym polega przestrzeganie praw ucznia, - scharakteryzować wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia. 	<p>opanował wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej.</p>
-------------------------	--	---	--	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - scharakteryzować życie społeczności szkolnej oraz wyjaśnić, na czym polega przestrzeganie praw ucznia, - przedstawić cele i kompetencje Samorządu Uczniowskiego oraz odnieść je do działania samorządu w szkole, - wyjaśnij, w jaki sposób w jego szkole wybiera się władze samorządu oraz ocenić, na ile wybory są autentyczne i demokratyczne, - scharakteryzować wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia, - samodzielnie wyszukiwać i interpretować informacje dotyczące perspektyw życiowych młodych Polaków (na podstawie samodzielnie zebranych informacji), - rozpoznać i zaprezentować problemy dotyczące młodych ludzi w ich środowisku lokalnym i wskazać możliwe rozwiązania. - wyjaśnić, w jaki sposób i w jakim stopniu wydarzenia, decyzje polityczne i procesy społeczne dotyczą interesów jednostek i grup. 	<p>środowisku lokalnym i wskazać możliwe rozwiązania.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób i w jakim stopniu wydarzenia, decyzje polityczne i procesy społeczne dotyczą interesów jednostek i grup. 	<p>warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia.</p>		
Samorząd lokalny	<p>Uczeń opanował wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę samorządności w państwie demokratycznym, podać przykłady działania samorządów 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę samorządności w państwie demokratycznym, podać przykłady działania samorządów 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest samorząd terytorialny, - wyjaśnić, na czym polega 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest samorząd terytorialny, - podać podstawowe 	<p>Uczeń nie opanował wymagań przewidzianych</p>

	<p>w konkursach wiedzy o społeczeństwie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych, w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera, - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzy z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski i formułuje trafne opinie. 	<p>zawodowych i samorządów mieszkańców,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest samorząd terytorialny, - wyjaśnić, co to jest zasada pomocniczości, i podać przykład jej zastosowania, - wyjaśnić – w odniesieniu do przykładu z życia własnego regionu i swojej miejscowości – na czym polega zasad decentralizacji, - podać podstawowe informacje o swoim sąsiedztwie (środowisku lokalnym, wsi, osiedlu) i zlokalizować je na mapie, - opisać cechy szczególne swojego regionu, jego walory i problemy, wymienić najważniejsze wydarzenia i znane postaci z jego dziejów, - znać najważniejsze wydarzenia z życia samorządu lokalnego we własnej gminie, - przygotować plakat, folder czy stronę internetową promującą gminę, okolicę lub region, - podać przykłady ponadgminnych władz samorządowych oraz wyjaśnić, jak są wybierane, - porównać – na wybranym przykładzie – zakres działania samorządu wojewódzkiego i wojewody, - scharakteryzować kompetencje rady 	<p>zawodowych i samorządów mieszkańców,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest samorząd terytorialny, - wyjaśnić, co to jest zasada pomocniczości, - wyjaśnić, na czym polega zasad decentralizacji, - podać podstawowe informacje o swoim sąsiedztwie (środowisku lokalnym, wsi, osiedlu) i zlokalizować je na mapie, - opisać cechy szczególne swojego regionu, jego walory i problemy, wymienić najważniejsze wydarzenia i znane postaci z jego dziejów, - znać najważniejsze wydarzenia z życia samorządu lokalnego we własnej gminie, - przygotować plakat, folder czy stronę internetową promującą gminę, okolicę lub region, - podać przykłady ponadgminnych władz samorządowych oraz wyjaśnić, jak są wybierane, - scharakteryzować kompetencje rady gminy, podać, czym zajmuje się zarząd gminy i kto go powołuje, - wymienić kilka przykładów zadań realizowanych przez władze własnej gminy, - podać, gdzie mieszczą się urzędy 	<p>zasad decentralizacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać podstawowe informacje o swoim sąsiedztwie (środowisku lokalnym, wsi, osiedlu) i zlokalizować je na mapie, - opisać cechy szczególne swojego regionu, jego walory i problemy, wymienić najważniejsze wydarzenia i znane postaci z jego dziejów, - przygotować plakat promującą gminę, okolicę lub region, - podać przykłady ponadgminnych władz samorządowych oraz wyjaśnić, jak są wybierane, - wymienić kilka przykładów zadań realizowanych przez władze własnej gminy, - opisać sposób przeprowadzenia wyborów do rad gmin i powiatów oraz sejmiku samorządowego, - podać sposoby wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych różnych szczebli, - wyjaśnić, co to jest budżet gminy, oraz podać przykłady dochodów i wydatków. 	<p>informacje o swoim sąsiedztwie (środowisku lokalnym, wsi, osiedlu),</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotować plakat promującą gminę, okolicę lub region, - wymienić kilka przykładów zadań realizowanych przez władze własnej gminy, - opisać sposób przeprowadzenia wyborów do rad gmin i powiatów oraz sejmiku samorządowego, - wyjaśnić, co to jest budżet gminy, oraz podać przykłady dochodów i wydatków. 	<p>na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej.</p>
--	--	---	--	---	---	---

		<p>gminy, podać, czym zajmuje się zarząd gminy i kto go powołuje,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienić kilka przykładów zadań realizowanych przez władze własnej gminy, - podać, gdzie mieszczą się urzędy gminy i powiatu oraz wymienić przykłady spraw, które można tam załatwić, - nawiązać kontakt z lokalnymi instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi oraz podjąć współpracę z jedną z nich (w miarę swoich możliwości), - napisać krótki list w wybranej sprawie publicznej, - wypełnić proste formularze urzędowe, - opisać sposób przeprowadzenia wyborów do rad gmin i powiatów oraz sejmiku samorządowego, - podać sposoby wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych różnych szczebli, - wyjaśnić, co to jest budżet gminy, oraz podać przykłady dochodów i wydatków, - opisać, jak są podejmowane decyzje w sprawie budżetu. - wymienić sposoby radzenia sobie władz samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego z problemami społecznymi i ekonomicznymi, 	<p>gminy i powiatu oraz wymienić przykłady spraw, które można tam załatwić,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać sposób przeprowadzenia wyborów do rad gmin i powiatów oraz sejmiku samorządowego, - podać sposoby wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych różnych szczebli, - wyjaśnić, co to jest budżet gminy, oraz podać przykłady dochodów i wydatków, - opisać, jak są podejmowane decyzje w sprawie budżetu. - określić, jakie zadania dotyczące prowadzenia szkół mają władze samorządowe i wskazać przykłady związków łączących szkołę i społeczność lokalną. 			
--	--	--	---	--	--	--

		- określić, jakie zadania dotyczące prowadzenia szkół mają władze samorządowe i wskazać przykłady związków łączących szkołę i społeczność lokalną.				
Zasady demokracji	<p>Uczeń opanował wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w konkursach wiedzy o społeczeństwie, - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera, - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzę z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski i formułuje trafne opinie. 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytłumaczyć, czym jest państwo i jakie są jego główne funkcje, - wyjaśnić, czym jest władza państwowa, - wskazać różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym, - wskazać różnice między monarchią, demokracją i dyktaturą, - scharakteryzować państwo totalitarne odwołując się do przykładów historycznych, - wyjaśnić różnice między gospodarką scentralizowaną, a wolnorynkową, - przedstawić najważniejsze sposoby rozumienia pojęcia „demokracja”, - wymienić kilka państw o ustroju demokratycznym, - podać przykłady republik i monarchii, - wskazać i omówić różnice między demokracją bezpośrednią i przedstawicielską oraz większościową (wyborczą) i konstytucyjną (liberalną), - wytłumaczyć, dlaczego i w jaki sposób władza większości we współczesnych 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytłumaczyć, czym jest państwo i jakie są jego główne funkcje, - wskazać różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym, - wskazać różnice między monarchią, demokracją i dyktaturą, - scharakteryzować państwo totalitarne, - wyjaśnić różnice między gospodarką scentralizowaną, a wolnorynkową, - przedstawić najważniejsze sposoby rozumienia pojęcia „demokracja”, - wymienić kilka państw o ustroju demokratycznym, - podać przykłady republik i monarchii, - wskazać i omówić różnice między demokracją bezpośrednią i przedstawicielską oraz większościową (wyborczą) i konstytucyjną (liberalną), - wyjaśnić zasadę poszanowania praw mniejszości w państwie demokratycznym, - wyjaśnić znaczenie praw człowieka we współczesnej demokracji, - opisać, jak narodziła się i zmieniła 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytłumaczyć, czym jest państwo i jakie są jego główne funkcje, - wskazać różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym, - wyjaśnić różnice między gospodarką scentralizowaną, a wolnorynkową, - wymienić kilka państw o ustroju demokratycznym, - podać przykłady republik i monarchii, - wskazać i omówić różnice między demokracją bezpośrednią i przedstawicielską oraz większościową (wyborczą) i konstytucyjną (liberalną), - wyjaśnić zasadę poszanowania praw mniejszości w państwie demokratycznym, - wyjaśnić znaczenie praw człowieka we współczesnej 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytłumaczyć, czym jest państwo i jakie są jego główne funkcje, - wyjaśnić pojęcie totalitaryzmu i autorytaryzmu, - wymienić kilka państw o ustroju demokratycznym, - podać przykłady republik i monarchii, - przedstawić najważniejsze sposoby rozumienia pojęcia „demokracja”, - wyjaśnić znaczenie praw człowieka we współczesnej demokracji, - wyjaśnić, czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus, - wskazać zalety oraz słabości ustroju demokratycznego. 	<p>Uczeń nie opanował wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej.</p>

		<p>państwach demokratycznych jest ograniczona,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić zasady: większości, pluralizmu i poszanowania praw mniejszości w państwie demokratycznym, - wyjaśnić znaczenie praw człowieka we współczesnej demokracji, - opisać, jak narodziła się i zmieniała demokracja w ciągu wieków, - wskazać najważniejsze tradycje demokratyczne (antyczną, europejską, amerykańską, polską), - podać kilka przykładów demokratycznych zasad znanych z historii Polski, - wyjaśnić, czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus, - wyjaśnić, na czym mógłby polegać kompromis w konkretnych sytuacjach konfliktowych, - wymienić najważniejsze wartości demokratyczne i wskazać przykłady konfliktów tych wartości, - wyjaśnić, jakimi wartościami kierują się uczestnicy życia publicznego w swoim postępowaniu, - sformułować i zestawić argumenty za ograniczeniem wolności słowa i przecie niemu, - wskazać i zilustrować przykładami 	<p>demokracja w ciągu wieków,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać najważniejsze tradycje demokratyczne (antyczną, europejską, amerykańską, polską), - wyjaśnić, czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus, - wyjaśnić, na czym mógłby polegać kompromis w konkretnych sytuacjach konfliktowych, - wymienić najważniejsze wartości demokratyczne i wskazać przykłady konfliktów tych wartości, - wskazać i zilustrować przykładami zalety oraz słabości ustroju demokratycznego, - wskazać – na przykładzie Polski – przykłady łamania zasad demokracji. 	<p>demokracji,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym się różnią i jaką rolę odgrywają w życiu publicznym kompromis i konsensus, - wymienić najważniejsze wartości demokratyczne i wskazać przykłady konfliktów tych wartości, - wskazać i zilustrować przykładami zalety oraz słabości ustroju demokratycznego. 		
--	--	---	---	--	--	--

		zalety oraz słabości ustroju demokratycznego, - wskazać – na przykładzie Polski – przykłady łamania zasad demokracji.				
Aktywność obywatelska	Uczeń opanował wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: - bierze udział w konkursach wiedzy o społeczeństwie, - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera, - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzę z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski i formułuje trafne opinie.	Uczeń powinien umieć: - wyjaśnić, jak w sensie formalnym stajemy się obywatelami (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa), - podać przykłady uprawnień i obowiązków wynikających z obywatelstwa polskiego, - przedstawić cechy dobrego obywatela oraz wskazać na przykładzie konkretnych postaci (historycznych lub współczesnych) znaczenie postaw i cnót obywatelskich, - wymienić podmioty życia publicznego (np. obywatele, zrzeszenia, media, partie polityczne, politycy, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) oraz wskazać na przykładzie, jak ze sobą współpracują i konkurują w życiu publicznym, - wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym, - wyjaśnić na przykładach, jak obywatele mogą wywierać wpływ na decyzje władz (na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i globalnym),	Uczeń powinien umieć: - wyjaśnić, jak w sensie formalnym stajemy się obywatelami (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa), - przedstawić cechy dobrego obywatela oraz wskazać na przykładzie konkretnych postaci (historycznych lub współczesnych) znaczenie postaw i cnót obywatelskich, - wymienić podmioty życia publicznego (np. obywatele, zrzeszenia, media, partie polityczne, politycy, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) oraz wskazać na przykładzie, jak ze sobą współpracują i konkurują w życiu publicznym, - wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym, - wyjaśnić na przykładach, jak obywatele mogą wywierać wpływ na decyzje władz (na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i globalnym), - wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie oraz kto i po co może je założyć, - wymienić najważniejsze związki	Uczeń powinien umieć: - wyjaśnić, jak w sensie formalnym stajemy się obywatelami (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa), - przedstawić cechy dobrego obywatela oraz wskazać na przykładzie konkretnych postaci (historycznych lub współczesnych) znaczenie postaw i cnót obywatelskich, - wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym, - wyjaśnić na przykładach, jak obywatele mogą wywierać wpływ na decyzje władz (na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i globalnym), - wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie oraz kto i po co może je założyć, - wymienić najważniejsze związki zawodowe działające w Polsce,	Uczeń powinien umieć: - wyjaśnić, jak w sensie formalnym stajemy się obywatelami (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa), - przedstawić cechy dobrego obywatela - wymienić i scharakteryzować formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym oraz wywierania wpływu na decyzje władz, - wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie oraz kto i po co może je założyć, - wymienić najważniejsze związki zawodowe działające w Polsce, - scharakteryzować cele i formy działania związków zawodowych, - wyjaśnić, dlaczego obywatele powinni uczestniczyć w wyborach	Uczeń nie opanował wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej.

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie oraz kto i po co może je założyć, - podać przykłady organizacji pozarządowych i społecznych (lokalnych i ogólnopolskich) oraz wyjaśnić ich znaczenie dla obywateli, - wymienić najważniejsze związki zawodowe działające w Polsce, - opracować projekt uczniowski dotyczący rozwiązania jednego z problemów społeczności szkolnej lub lokalnej i w miarę możliwości go scharakteryzować, - scharakteryzować cele i formy działania związków zawodowych, - wyjaśnić, dlaczego obywatele powinni uczestniczyć w wyborach lokalnych, krajowych i europejskich, - wymienić zasady demokratycznych wyborów i stosować je w głosowaniu w szkole, - opisać, jaką funkcję pełni kampania wyborcza i podać przykłady działań komitetów wyborczych, - krytycznie analizować ulotki, hasła reklamowe i spoty wyborcze, - wyjaśnić, co to jest opinia publiczna i określić (na przykładzie) jaką rolę odgrywa w państwie demokratycznym, - opisać sposoby badania opinii publicznej oraz krytycznego wykorzystywania wyników badań, 	<p>zawodowe działające w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - scharakteryzować cele i formy działania związków zawodowych, - wyjaśnić, dlaczego obywatele powinni uczestniczyć w wyborach lokalnych, krajowych i europejskich, - wymienić zasady demokratycznych wyborów i stosować je w głosowaniu w szkole, - opisać, jaką funkcję pełni kampania wyborcza i podać przykłady działań komitetów wyborczych, - krytycznie analizować ulotki, hasła reklamowe i spoty wyborcze, - wyjaśnić, co to jest opinia publiczna i określić, jaką rolę odgrywa w państwie demokratycznym, - opisać sposoby badania opinii publicznej oraz krytycznego wykorzystywania wyników badań, - odczytać i interpretować wyniki wybranego sondażu opinii publicznej, - przedstawić rolę środków masowego przekazu w państwie demokratycznym, - odróżnić komentarz od informacji, - wyszukać i porównać konkretne informacje przedstawiane w różnych mediach, - scharakteryzować specyfikę przekazu zawartego w reklamie oraz dokonać jego krytycznej analizy. 	<ul style="list-style-type: none"> - scharakteryzować cele i formy działania związków zawodowych, - wyjaśnić, dlaczego obywatele powinni uczestniczyć w wyborach lokalnych, krajowych i europejskich, - wymienić zasady demokratycznych wyborów i stosować je w głosowaniu w szkole, - wyjaśnić, co to jest opinia publiczna i określić, jaką rolę odgrywa w państwie demokratycznym, - przedstawić rolę środków masowego przekazu w państwie demokratycznym, - odróżnić komentarz od informacji, - wyszukać i porównać konkretne informacje przedstawiane w różnych mediach, - scharakteryzować specyfikę przekazu zawartego w reklamie oraz dokonać jego krytycznej analizy. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić rolę środków masowego przekazu w państwie demokratycznym, - odróżnić komentarz od informacji, - scharakteryzować specyfikę przekazu zawartego w reklamie oraz dokonać jego analizy. 	
--	--	---	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> - odczytać i interpretować wyniki wybranego sondażu opinii publicznej, - przedstawić rolę środków masowego przekazu w państwie demokratycznym, - wyjaśnić, skąd się bierze selektywność i stronniczość przekazu oraz jak się przed nią bronić, - odróżnić komentarz od informacji, - wyszukać i porównać konkretne informacje przedstawiane w różnych mediach, - scharakteryzować specyfikę przekazu zawartego w reklamie oraz dokonać jego krytycznej analizy. - wyjaśnić, dlaczego obywatelskie działania na rzecz dobra wspólnego mają zasadnicze znaczenie dla demokracji. 				
Naród i patriotyzm	<p>Uczeń opanował wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w konkursach wiedzy o społeczeństwie, - ma rozległą wiedzę z zakresu zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie, - prezentuje aktywną 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co dla niego znaczy być Polakiem (lub członkiem innej wspólnoty narodowej), - wskazać różnice między obywatelstwem lub narodowością, - wyjaśnić, czym jest naród, a czym społeczeństwo i określić, jakie są podobieństwa i różnice między tymi pojęciami, - wskazać na przykładach wielonarodową tradycję Polski, 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co dla niego znaczy być Polakiem (lub członkiem innej wspólnoty narodowej), - wskazać różnice między obywatelstwem lub narodowością, - wymienić mniejszości narodowe, grupy etniczne lub grupy imigrantów żyjące obecnie w Polsce, - wymienić prawa przysługujące mniejszościom narodowym, - scharakteryzować i zaprezentować 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to znaczy być Polakiem (lub członkiem innej wspólnoty narodowej), - wskazać różnice między obywatelstwem lub narodowością, - wymienić mniejszości narodowe, grupy etniczne lub grupy imigrantów żyjące obecnie w Polsce, - wymienić prawa przysługujące 	<p>Uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać różnice między obywatelstwem lub narodowością, - wymienić mniejszości narodowe, grupy etniczne lub grupy imigrantów żyjące obecnie w Polsce, - wymienić prawa przysługujące mniejszościom narodowym, - wyjaśnić na przykładach, 	<p>Uczeń nie opanował wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą. Braki w zakresie wiedzy i umiejętności uniemożliwiają kontynuowanie nauki w klasie</p>

	<p>postawę na zajęciach i przyjmuje rolę lidera,</p> <ul style="list-style-type: none"> - twórczo rozwiązuje problemy i stosuje wiedzę z innych przedmiotów w praktyce, - dostrzega w otaczającym go świecie zależności o charakterze przyczynowo – skutkowym, - wyciąga wnioski i formułuje trafne opinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić mniejszości narodowe, grupy etniczne lub grupy imigrantów żyjące obecnie w Polsce, - wymienić prawa przysługujące mniejszościom narodowym, - na podstawie samodzielnie zebranych informacji scharakteryzować i zaprezentować wybraną grupę etniczną (jej język, kulturę, historię), - wyjaśnić, co to jest Polonia, oraz wskazać miejsca jej największych skupisk na świecie, - wymienić przykłady podtrzymywania przez środowiska polonijne więzi z ojczyzną, - porównać – na podstawie więzi odczuwanych przez siebie – znaczenie dla ludzi wielkiej i małej ojczyzny, - wyjaśnić na przykładach, czym jest patriotyzm; porównać patriotyzm z nacjonalizmem i szowinizmem, - podać przykłady postawy patriotycznej we współczesnym świecie, - wskazać – na przykładzie Holocaustu i innych zbrodni przeciwko ludzkości – konsekwencje skrajnego nacjonalizmu, - wskazać na przykładach (współczesnych i historycznych) i wyjaśnić, w jaki sposób stereotypy i uprzedzenia utrudniają relacje między narodami. 	<p>wybraną grupę etniczną (jej język, kulturę, historię),</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest Polonia, oraz wskazać miejsca jej największych skupisk na świecie, - porównać znaczenie dla ludzi wielkiej i małej ojczyzny, - wyjaśnić na przykładach, czym jest patriotyzm; porównać patriotyzm z nacjonalizmem i szowinizmem, - podać przykłady postawy patriotycznej we współczesnym świecie, - wskazać – na przykładzie Holocaustu i innych zbrodni przeciwko ludzkości – konsekwencje skrajnego nacjonalizmu, - wskazać na przykładach (współczesnych i historycznych) i wyjaśnić, w jaki sposób stereotypy i uprzedzenia utrudniają relacje między narodami. 	<p>mniejszościom narodowym,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to jest Polonia, oraz wskazać miejsca jej największych skupisk na świecie, - wyjaśnić na przykładach, czym jest patriotyzm; porównać patriotyzm z nacjonalizmem i szowinizmem, - podać przykłady postawy patriotycznej we współczesnym świecie, - wskazać – na przykładzie Holocaustu - konsekwencje skrajnego nacjonalizmu, - wyjaśnić, w jaki sposób stereotypy i uprzedzenia utrudniają relacje między narodami. 	<p>czym jest patriotyzm; porównać patriotyzm z nacjonalizmem i szowinizmem,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób stereotypy i uprzedzenia utrudniają relacje między narodami. 	<p>programowo wyższej.</p>
--	--	---	---	--	--	----------------------------